

VETERANEN

AV ÅR 1918

2/172

Augusti

2024

Aktivistmonumentet i Replot

Anmälan om

ADRESSFÖRÄNDRINGAR NYA
PRENUMERATIONER AVLIDNA
PERSONER m.m. bör göras till
Gunvor Pått
Kyrkoespl. 29 B 39
65100 Vasa
Tfn 050 36 88 546, gunvor.patt@gmail.com

Medlemmar i Frihetskrigets Södra
Traditionsförening bör kontakta
medlemssekreterare Christian Cavonius,
ccavonius@gmail.com, 050 4678 502

Bidrag till Veteranen:

Om du har intressanta
berättelser från
frihetskriget eller de
senaste krigen,
meddela
Gunvor Pått (chef. red.)
050 3688 546
eller
viking.aberg@netikka.fi

Veteranen av år 1918

Utgivare Frihetskrigets Traditionsförening i Kust-Österbotten r.f.

Utkommer med 2 nummer per år, vår och höst.

Ansvarig utgivare: Gustav Geust, Almavägen 19, 65610 Korsholm, g.geust@netikka.fi,
Chefredaktör: Gunvor Pått, Kyrkoespl. 29 B 39, 65100 Vasa, tel. 050 3688546. gunvor.patt@gmail.com,
Redaktionsråd: Viking Åberg, Lilian von Bell (Vanda)

Styrelsen för Frihetskrigets Traditionsförening i Kust-Österbotten r.f.

Styrelse: Ordförande, Gunvor Pått, Vasa. Viceordförande, Håkan Wörlund, Vasa, Gustav Geust, Korsholm,
Dorrit Högbacka, Vasa, Tuula Harjunpää, Vasa, Joakim Rönnqvist, Malax, Rea Sten, Vasa,
Filip von Schantz, Vasa, Alf Burman, Korsholm, Jouni Lilja, Vasa.
Sekreterare: Tuula Harjunpää, Kråkfjärdsg. 35 B 15, 65200 Vasa, t.harjunpaa@netikka.fi
Skattmästare: Viking Åberg, Vasa.

Styrelsen för Frihetskrigets Södra Traditionsförening r.f. Styrelsen 2024

Ordförande Carl-Johan Hindsberg, Helsingfors; Viceordförande Magnus Westerholm, Ingå.
Styrelsemedlemmar: Ulla-Rita Blomqvist, Grankulla; Christian Cavonius, Ekenäs; Ola Lindholm, Åbo;
Fred Packalén, Helsingfors; Berndt-Gustaf Schauman, Lovisa; Henrik Sundbäck, Borgå;
Erkki Tuormaa, Lovisa; Mimi Wiik, Helsingfors.
Kontaktpersoner utanför styrelsen: Kaj Alakoski, Kyrklätt; Anders von Bell, Vanda;
Carl-Johan Grönberg, Sjundeå; Kurt Stoor, Karis och Patrik Westerback, Helsingfors.
Veteranen av år 1918 utdelas som medlemsförmån till Frihetskrigets Södra Traditionsförenings
alla medlemmar sedan 2013.
Traditionsföreningens hemsida : www.frihetskriget.fi

Styrelsen för Frihetskrigets Traditionsförbund

Ordförande Jouni Koskela, Tammerfors, Viceordförande, Nina Schleifer, Helsingfors. Esko Hakulinen, Seinäjoki,
Matti Mikkonen, Valkeala, Tapio Laine, Björneborg, Timo Mäki, Åbo, Veli Suvanto, Lappo,
Carl-Johan Hindsberg, Helsingfors. Verksamhetsledare: Sami Rantanen, Petri Anttila.
Hedersordförande: Timo Siukosaari

Frihetskrigarnas Vårdstiftelse, Väinölänkatu 2, 33100 Tammerfors, tel. 045 634 5025, vape@perinneliitto.fi.

Styrelse: Ordförande direktör Timo Tulosmaa, Tammerfors, viceordförande riksdagsman Harri Jaskari,
Tammerfors. församlingsrådet Mikko Laukkonen, Kankaanpää, Matti Soini, Helsingfors, Veli Suvanto, Lapua.

Ombrytning och tryck: KTMP Group Ab, Korsholm 2024

Bronsplattan på Aktivistmonumentet i Replot (se pärbilden).

Enbart från Replot reste 26 man, de flesta över Kvarken,
till Logstedt Lager i Tyskland.

Sverre Bouchts dagbok från Tammerfors 1918

Sverre Boucht (f 1903) var äldsta son till den välkända Vasa-aktivisten, hovrättsrådet Harald Boucht. Harald Boucht hörde ju till de österbottniska aktivister som bl.a. organiserade vapentransporterna till österbotten inför frihetskriget, ordnade överfarten till Tyskland via Sverige för blivande jägare och motarbetade russifieringen i Finland på många olika sätt.

Därför var det naturligt att sonen Sverre aktivt deltog i frihetskriget. Sverre skrev dagbok som behandlar striderna vid Tammerfors, mars-april 1918. Han hade antagligen också deltagit i striderna i Vasa då de ryska soldaterna avväpnades börjande från och med 28 januari. Dagboken behandlar inte detta, men börjar med att före avfärden till Tammerfors lämnade Sverre in sitt gevär i Vasa, vilket tyder på att han, trots sin låga ålder, 15 år, varit beväpnad under striderna i Vasa.

Sverre Boucht

Dagboken behandlar tiden från 13.3. 1918 till 25.5.1918. Under dessa drygt två månader fungerade skoleleven Sverre som ordonnans vid fronten i Tammerfors. En av orsakerna till att han utsågs till detta krävande uppdrag var att han läst tyska i Vasa Svenska Lyceum. En del av befälet vid Tammerfors var tyska officerare t.ex överste Ausfeld som varit jägarernas utbildningschef i Tyskland. Vid staben var Sverres uppgift att föra skriftliga eller muntliga order och direktiv till de olika frontavsnitten. Uppdragen var farliga och femtonåringen var naturligtvis också nu beväpnad.

Utdrag ur Sverres dagbok

13.3. På förmiddagen lämnade jag bort geväret, skaffade mej pass och fribiljett. Köpte tyg och lät klippa benlindor åt mig.

14.3. Kl 5 från stan till Vilppula i postvagn. Kl 5 framme. De röda sköto och de våra fick ett tåg att stanna. Banan uppriven 400 meter bakom tåget. Sovde i Blomqvists hytt.

15.3. (fredag) På morgonen kl 1 försökte de röda komma genom vår front, men blev tillbakaslagna. Två skott sköts med våra kanoner

och kulsprutan var igång. Kl 10 var ett ryskt aeroplan och kastade två bomber men utan resultat. Jag var med Nordström till ett batteri och såg med kikare en röd som var på utkik. Flera bomber. Ett vid ett uthus 100 meter från stationen. Hela väggen föll.

16.3. På fm fick arbete hos kapten Heikensköld. Fick gevär och skidor, stövlar. Skrev hem ett kort.

Anm. Heijke Heijkensköld, löjtnant i Sveriges armé, kapten i finska armén, tillhörde överste Martin Wetzers stab vars stridsgrupp stred i området omkring Messukylä. Martin Wetzter var f.d. tsarrysk militär, under frihetskriget befälhavare för de vita trupper som intog Vasa och Tammerfors.

20.3. onsdag. Sov hos kapten Heijkensköld i stabsvagnen på golvet. Fick veta att vi skulle söderut i morgon. Bar in skidor och en koffert i konduktörsvagnen. For kl 11 på aftonen till Orivesi med hela tåget. Unerrättade hem att jag skulle fara.

22.3. For med överste Wetzter och kapten Heikensköld till Suinula kl 11 på förmiddagen. Var till Palo egendom efter mat, en mil från Suinula.

23.3. Söndag. Flyttade till Suinula med stabståget. Vi kommo till Kangasala. Mannerheim här. Gick och lade mej kl halv 12.

24.3. Kl 6 med Heikensköld upp. Lade mej kl 6. Jägarlöjtnanten Kohonen stupade i Kangasala. Lassenius svårt sårad. I går kom Arcturus till Vasa. Lade mej kl 9.

25.3. måndag. Steg upp och väckte en gosse kl 2. For till Vehmainen med tåg. Flera liv efter järnvägen. Sköt med stora kanonerna. En stor gård brann. När jag var vid stationen föll en granatskärva tre meter ifrån mig. Mannerheim med svit var uppe på höjden. Såg pansartåget vid kyrkan. For från Vehmainen kl halv 6. Väntade länge vid Kangasala. Fick veta att Lassenius dött.

26.3. tisdag. Träffade Tallgren som kom till Vehmainen. Andra dagen som det var kallt och rusligt. Hämtade några fångar hit till Vehmainen station. En halt var med dessa som lett kanonerna. Skickade två röda för att uppmana de sina att kapitulera i Tammerfors. Vilkmans tog från södra sidan av Tammerfors en skofabrik och några järnvägsverkstäder. Det sköts ganska mycket med de stora kanonerna. Precis kl 4 sköt de båda stora kanonerna sammanledes även kl 7. Kapten Vilkmans begärde kl 6 hjälp för annars kunde han ej hålla sina trupper, utan måste retirera litet. Kapten Heikensköld for igår på förmiddagen med två röda till yttersta linjen varifrån de fingo fara över till de sina. Kaptenen var ej hemma på hela dagen och på aftonen fick man höra att han stupat. Han hade lett två kompanier där ute. Vårt tåg kom kl 11 hit. Var med en svensk löjtnant till Kaukoranta station för

att skaffa mat och rum åt svenska brigaden. Gick och lade mej kl 1.

Anm. Kapten Wilkman hörde till de finländare som fått sin militärbildning i Ryssland. Han deltog i kriget 1914-1917 i tsarryska armén och återvände till Finland i februari 1918. Mannerheim gav Wilkman befäl över den östra gruppen vid omringningen av Tammerfors. Han befordrades till generallöjtnant 1922.

27.3. onsdag. Steg upp halv 8. Kl 9 kom ett militärtåg från Keuru med en bataljon. Där var många av officerarna som varit stationerade i Vasa. Bl.a. kapten Sundman och löjtnant Knape. Var och drack te med egendomsägaren Brusin. Harald Blomqvist kom hit från Vasa. Mannerheim skulle komma hit med tåg på förmiddagen. Hit kom under dagen två tåg med värnpliktiga trupper under befäl av Jägare. Hygert var uppe med aeroplan kl 6 tiden. En av Tavastlandsgruppens trupper ha idag tagit en pansar-automobil. For kl 9 på kvällen med löjtnant Vendelin till kyrkan och därifrån till Hatanpää.

28.3. Var in i en stuga och frågade efter vägen och träffade där borgmästar Hasselblatts son som hälsade åt Vasaflickorna. Var inne hos majorerna Ziliachus och Vinge för att få upplysningar om vägen. Kom slutligen fram till överste Vilkmans, som hade sin stab nära Tammerfors begravningsplan. Träffade där Saga Tenanders bror. Man hörde hela tiden huru kulsprutorna smattade. Var framme ungefär en halv timme. Körde ganska hårt till kyrkan. Där skrev löjtnanten en rapport som jag skulle föra till kapten Törngren. Kom till staben kl 5 på morgonen. Lade mej

och sov till kl 11. Flyttade till hytt bredvid löjtnant Hällen. Fick brev av mamma. Träffade jägaren Heikka. Det kom i går mycket sårade, bl.a. var jägare Hasselblatt svårt sårad. Kom på kvällen med kapten Heikenskölds lik, det var ganska illafaret. Fingrarna var borta och senorna av fötter var avskurna. Huvudet var sönderslaget.

29.3. långfredag. Steg upp klockan 9 på morgonen. Var och drack te. Sydde byxorna. Bodde med löjtnant Odell. Det var mycket snöigt och slaskigt. Idag är det långfredag och inga framryckningar företages. Hämtade ganska mycket sårade. Träffade Sigge Nylund. Var och åt på soldatmatstället. Gick och lade mej kl 8.

30.3. Var och drack te. Såg på då två tyska haubitsar som just skulle forslas till fronten. Sydde mina hängslar. Var till soldatmatstället. Det sköts ganska mycket med kanonerna. Arbetarkvarteren i staden brunno delvis. Fick höra intressanta meddelanden från Tammerfors genom en fånge. Såg några Vasabor här. De stupade skickades till sina hemorter. Här var en ny kapten Frisell. Lade mig kl 3 ty jag hade nattdejour. Steg upp halv 6. Klockan 6 kom Svinhuvud med hela senaten hit. De voro här omkring en timme. Dem åtföljde borgmästar Hasselblatt, guvernör Heikel och arkitekt Stenfors. Som vakter var bl.a. Haltia och Lassilas pojke. Hade nattdejour.

1.4. Måndag. Steg upp kl 8, gick i stabsvagnen, satt på the, gick efter smörgåsar och socker åt dem. Fick hit till staben ett kassaskåp. Kom närmare 200 kartor med Tammerfors med omgivning. Överste Ausfeld var här

med några andra officerare. Senare på aftonen kom general Mannerheim hit. Gick och lade mej kl 10.

Anm. Överste Ausfeld var den sista tyska översten som var chef för utbildningen av de blivande jägarna i Tyskland. Han följde med jägarna till Finland och var en av befälhavarna vid Tammerfors. Den tyskspråkige Ausfeld var en av orsakerna till att Sverre Boucht valdes till ordonans vid Tammerfors, han hade ju läst tyska i skolan !

2.4. Kl 9. hade de ett sammanträde här. Där var bl.a. Ausfeld och Hamilton. Mannerheim kom hit med tåg och fortsatte sen till Hatanpää. Aeroplanet var uppe. Var sedan på staben till kl 9 och skulle gå och lägga mig men måste fara till Kangasala med ett brev. Då inga tåg gick tog jag häst. Började köra kl 11.

Anm. Kapten Adolf Hamilton var chef för den nybildade artilleriskolan i Jakobstad fom 13.2.1918. 13.3. flyttades Hamilton och en del av det utbildade artilleriet till Tammerforsfronten.

3.4. onsdag. For kl 12 genom Kangasala kyrkoby, men trodde mig komma in från ett annat håll i byn. När vi kom närmare stationen mötte vi mycket folk. Där voro mycket kärror som skulle till fronten. Var till intendenturen med mina skidor och fick i stället ett par strumpor och en lapp att jag skulle få mina stövlar halvslade. Telefonerade hem kl 3 men blev avbruten. Måste halv 8 fara till överste Renvald i Messukylä. Vid 5 tiden hämtades hit en rödgardist i rysk blus och korta byxor. När jag kom från Messukylä for vi förbi 200 röda fångar.

4.4. torsdag. Senare på förmiddagen kom hit 560 fångar från Tammerfors. Dessa var mycket ynkliga, bland dem fanns små pojkar och en kvinna. Dessa blevo av många fotograferade. Telefonerade till Vasa och fick hör att pappa skulle komma hit till högkvarteret. Träffade farbror Gerich, som var på väg till Tammerfors. Var och tog en haubits hylsa.

Anm. Paul von Gerich hörde till de finländare som gjort karriär i tsarryska armen. Återvände till Finland i december 1917, utnämndes till överbefälhavare för skyddskåren från februari 1918. Hörde till Mannerheims stab.

5.4. Steg upp halv 8. Såg när de gävo mat åt de röda fångarna. Sedan fördes de bort i vagnar till Vilppula. I dag blev det ordnat med vakterna så att jag i dag vaktar från 3 till 10 och imorgon från 9 till 3 och sedan ett dygn ledigt. Erövrade av de röda stadshuset. De röda voro villiga att kapitulera åtminstone delvis. Mannerheims tåg for till Vilppula för att sedan komma till Tammerfors. Pappa ringde upp hit till staben. Kapten Törngren for till Tammerfors. De röda ville kapitulera.

6.4. lördag. Fick höra att de röda i Tammerfors kapitulerat. Fick ett paket hemifrån, som innehöll bröd, smör och memma. Paketet hade varit på väg 1 och en hal vecka. For halv 2 med tåget till Tammerfors. Hade dejour till kl 3. På torget var cirka 4000 fångar som fått stå där hela dagen.

7.4. söndag. Bodde med Brusin. Var med Nordström och spatserade till Pyynikke. Freppa Vikman var hos Nordström över nat-

ten. Gudstjänst på torget. Hittade en exploderad granat. Pappa kom hit och var till först och satte in sina saker i min hytt sedan var vi ute och spatserade före gudstjänsten.

Fick av pappa ett paket med kläder och mat. Han hade med sig tidningar och ett brev som jag skulle giva åt faster Elin. Mannerheim skulle stanna över natten här.

8.4. måndag. Var på expeditionen till kl. halv 10. Då kom pappa och Gerich till mig och ville ha mig ut och spatsera. Köpte böcker, toback och blommor. Skar upp tre böcker åt pappa. Han skulle fara kl halv 3, men for ej före kl 4. Tyskarna voro i Karis.

9.4. Var till matstället och drack the. Var med Nordström och Kronlund ut och red. Mötte på Hämeenkatu mag. Granlund. Red till Pispala och hälsade på ett kompani Vasabor.. Fick höra att Lenni Östman stupat. Träffade Andreasen från Vasa. Nordström och Kronlund foro till Vasa. Träffade Granlund på gatan, överste Gravström och ryttmästar Borenstedt. Skogster var borta och jag hade mycket arbete.

10.4. Var och drack the. Träffade Gerich som ville ha mig ut och spatsera och jag var och följde honom till badstugan. Kom en ny renskrivarska. Var mycket och sprang i staden och snokade. Mannerheims tåg for till St. Mickel. Träffade Freppa Vikman och var med honom och åt gröt på Kansan ruokala. Träffade kapten von Herten, som var sårad andra gången, men skulle åter ut. Sen gick jag till Freppas kvarter i Tammela och hälsade på. Hade nattdejour.

Anm. Freppa Vikman, dvs ingenjör Fredrik Vikman från Vasa, aktivist som samarbetat med Harald Boucht vid införseln av vapen till Österbotten. Kapten von Herten var jägare, senare känd som en av initiativtagarna för Karelen expeditionerna 1919.

12.4. Var med Brusin och drack the. Var och sökte kapten Frisell och träffade honom i svenska brigadens kansli. Träffade farbror och tant Hammarström som bad mig gå och hälsa på Sven till Hatanpää. Telefonerade hem och fick höra att tyskarna beskötö Mäntyluo.

13.4. lördag. Träffade Viktor Nystrand, var med honom till Hatanpää, träffade Sven Hammarström där. Sökte Verner Nabb, men han var ej där. For sjöledes tillbaka. Var sen till flera sjukhus och fråga efter Nabb och fick sist höra att han dött i går. Var sedan till stationen och träffade där spaljernaja Granlund. Såg Selander som var på väg till Antrea. Rapport om att Björneborg fullständigt i våra händer. Stationen uppbränd.

14.4. söndag. Skulle i tjänst men Nordfors ordnade kartor. Flyttade mina saker till tredje klass vagnen. Skrev ett kort åt Kerstin. Var till främands hos Sandels. Hade ganska trevligt där. Där bodde svenska officerare som bl.a. ritat av Heikensköld i släde.

15.4. måndag. Var ute och spatserade med Freppa, var till sadelmakaren och fick nya hängselstroppar av läder. Kom i tjänst kl 4. Fick då höra att tyskarna tagit Helsingfors den 13 april. Intagandet hade gjorts med motstånd av de röda och ryssarna. De våra hade fått stort byte. Baron

Mannerheim var här på genomresa.

16.4. tisdag. Steg upp kl halv 8, var efter kaffe och smörgås, åt i hytten. Fick på operativa avdelningen höra att Åbo var taget enligt ett meddelande från högkvarteret. Hade dejour till kl 9. Var och passade på tåget som skulle komma halv 3 men kom halv 7. Nordström kom med samma tåg och jag fick ett paket med sandbakelser och bullor samt näsdukar och ett brev i vilket mamma bad mej komma hem så skraddare skulle få taga nya mått till en kostym. Var och spatserade med Paul Lahtinen. Fick ett stabsarmband. Träffade jägaren Indola.

17.4. onsdag. Var på morgonen till överste Gravström och begärde permission. Han gav åt mig 4 dagars permission. Var till löjtnant Dahlström och fick fribiljett till Vasa tur och retur. For med tåget kl 3. Nordfors kom med på väg till åbo. Träffade på Haapamäki nar som kommit med militärtåg från Lempäälä. Bertil Levon var på väg till Vasa som kurir. Tor Nässling var på väg till Jakobstad efter grejor till sin avdelning. Tåget stod i Seinäjoki till kl 2. Nordfors stannade där över natten Kom till Vasa kl 4. Åt när jag kom. Sovde till halv 10. Var hemma kl 12. Var med mamma och försökte få tyg till uniform. Träffade Nordfors. Bjöd honom på middag. Skulle försöka få Nordfors och mig anställning hos Sihvo ? Flygare Gisiko kom och drack kaffe. Var sen med Kerstin till sömmerkan.

19.4. fredag. Var med pappa och Christer till villan med spark.

Sedan med mamma till skraddaren och beställde en kostym. Nordfors kom till oss för att gå till Fabritius med mamma. Var till farmor och farfar och hälsade på. Var efter middagen med pappa till Vasklot.

20.4. lördag. Steg upp halv 8. Var och högg ved. Var med yxan till Smulter. Mamma sydde och putsade mina byxor. På eftermiddagen till mormor och drack kaffe sedan till skraddaren Groos och provade. Sedan till distriktstaben och drack kaffe med pappa. Pappa fick epoletter från Högkvarteret. Var sedan till Levons med några brev som skulle till Högkvarteret. Pappa skrev till Kekoni och frågade om jag skulle slippa till Sihvo ?.

21.4. söndag. For halv 6 med tåget till Tammerfors. Bebbe och Sylvin komk med samma tåg. Bebbe kom till Haapamäki, Sylvin till Tammerfors. När jag kom hem var jag till intendenturen efter matlapp. Fick lapp på ett par kängor, men fick ej ut dem utan stämpel från huvudententuren. Fick igår på förhand till födelsegåva 20 mark.

22.4. måndag. Steg upp kl 8. Var till distriktsintendenturen och fick stämpel, sedan till intendenturen och fick ett par kängor. Till hytten kl 3. En handgranat föll och en dog samt 5 sårades.

23.4. tisdag. Steg upp halv 9. Var efter the och smörgås åt mig och Nordfors. Gick till operationsavdelningen kl 9. Det var mycket litet arbete där hela dagen. Var på middag till Hämeenlinna med Nordström. Sedan till Engström och drack kaffe.

24.4. onsdag. Steg upp halv 9 och gick sedan till Pyynikki och såg på då röda grävde upp liken och flyttade bort dem. Var sedan till bokhandeln och köpte åt mig skrivpapper och kuvert. Var sedan till hytten till kl 3 då jag gick till operativa avdelningen. Det var litet mera arbete där. Skrev till mamma ett brev, var till svenska konsulatet med bröd och mjölk.

25.4. torsdag. Steg upp halv 9. Gick till operativa avdelningen. Var kl 10 och åt och sedan till badstugan och beställde åt Nordström ett bad, sedan till bokhandeln och köpte mig en bok. Hade tjänstgöring till kl 3. Var sedan ut och spatserade och tänkte gå till Nässlings, men det blev inte av. Fick nytt VSK band. Telefonerade hem och talade med mamma. Gick och lade mig kl halv 10. Tojala blev taget.

26.4. fredag. Var med Nordfors och åt. Sedan till sadelmakaren med mina hängsel. Var på diverse uppköp i staden. Tvättade mina näsdukar. Var i hytten till kl 3 gick då till operativa avdelningen. Såg ett fint amerikanskt lokomotiv och ett pansartåg. Våra trupper närmar sig Tavastehus. Gick och lade mig kl 10.

27.4. lördag. Steg upp halv 8 och gick till operativa avdelningen. Var där till kl 3. Wetzter och Grafström for med tåg och bil till Tavastehus. Kom tillbaka på natten. På em i hytten

28.4. söndag Steg upp halv 9. Skulle gå till Hämeenlinna men träffade Edvard Doktor. Var med honom till sjukhuset och sökte en häst. Hittade ej någon. Satt sedan på stationen, köpte Vasa-bladet.

Fick veta att skolan skulle börja den 29 april. Var på operativa avdelningen till kl 10. Ringde halv 8 till pappa och fick höra att två båtar skulle inkomma ikväll. Pappa sade att jag skulle stanna här tills man finge se huru många elever skulle börja. Såg pansartåget här på stationen. Nordfors skulle endera dagen begiva sig till Åbo med Gerich.

29.4. måndag. När jag kom till operativa avdelningen var där två tyska officerare. Dessa gingo med överste Gravström till hans hytt. Var på förmiddagen och försökte bli vaccinerad, men sköterska var ej hemma. Kom telegram att Viborg fallit. Var senare på kvällen på operativa avdelningen och fick höra att en ordonans skulle fara till Toijala efter en tysk officer. Jag fick lov att fara och for kl 9 med lok till Toijala, kom fram dit kl halv 11. Ingen officer där, men stannade och väntade till kl 1.

30.4. tisdag. For med lokomotiv till bron som var sprängd, gick över den och for sedan med dresin cirka en mil. Där var ett lok som gått där banan var sönder och där mötte jag den tyska officer och några soldater. En soldat och officeren kom med. Vi gingo över bron och for med lok till stationen. Kom fram kl.3. Officeren var dansk och hade varit sex år tysk tjänst. Gick hem och lade mig kl. 4. Fick ett paket hemifrån med Blomqvist och ett brev med Kokkos fotografi. Paketet innehöll smör, bröd, kakao och socker. Ett rykte gick att Freppa Vikman stupat. Var på operativa avdelningen till kl 10. Nordfors for på morgonen med major Gerich till Åbo via Helsingfors.

1.5. onsdag. Gick till operativa avdelningen. Var där till kl. 10. Träffade senare Björn Nygren som hade kommit från Vasa. Skrev hem åt mamma. Generalskan Mannerheim for med extra tåg till St.Mickel.

2.5. torsdag. Fick höra att generalen och ryttmästaren skulle med bil och tåg till Lammi och sedan till Tavastehus. Gick över bron vid Toijala. Kom till Tavastehus kl halv 5. Var och såg på en begravning av tyska hjältar. Sedan till Sahlbergs. Kl 7 fram och åter till stationen. Var och träffade Nordström hos Skogsters. Tåget skulle avgå kl 9 från Tammerfors. Åt hos Sahlbergs kvällsvard.

3.5. Gick till tåget sedan med Aaltonen och drack kaffe samt sedan till slottet. Gick till operativa avdelningen sedan till Sahlbergs på kvällen hämtade åt dem litet smör. Ringde vid middagstiden hem och fick höra att Freppa var sårad och att Sihvo telegraferat att jag skulle komma. Var ute med Nystu Hannes. Ringde på em till moster Alina. Nordström for med bil till Koski. Fick dagens Hufvudstadsblad.

4.5. lördag. Gick till operativa avdelningen. Var och såg på när tyskarna lastade. Till Sahlbergs kl 11. Var och sökte ryttmästarens kappsäck. Med Nystu Hannes och drack sirap. Sedan med en tysk och körde två gånger till begravningsplan med bil. Skrev ett kort till mamma.

5.5. söndag. Gick till operativa avdelningen. I samma hytt som jag var en dragon från Helsingfors, Pettersson. Kotka och Fredrikshamn klara från de röda. Vi skulle till Helsingfors

med hela Västra armens trupper. Var med Lahtinen till Karlberg och Aulanko. Fick höra när jag kom hem att pappa ringt till Blomqvist samt talat om att jag måste till skolan. Blev fotograferad med en tysk soldat av Sigurd Brander. Ringde senare till Vasa och talte med mamma som sade att jag behövde komma hem.

6.5. måndag. Gick till operativa avdelningen. Var där till kl 11. For med S.Brander med hyrkusk till Aulango. Fotograferade flera bilder. Kom gående tillbaka. Mannerheims tåg for till Helsingfors. Fick höra att vi skulle fara med stabståget till Helsingfors den 8 kl 6. Tyskarna begravde sina hjältar kl 5. Generalen och översten var med på begravningen. Var till faster Elin ute och spatserade. Gick till operativa avdelningen och var där till kl 9.

7. 5. tisdag. Gick till operativa avdelningen. Köpte Hufvudstadsbladet. Var till en skomakare och lät sy min känga. Fick med Stolle Stentrupp som kom från Vasa mina nya kläder kl halv 6. Carlo Vallin kom tillbaka med tåget. Stod och pratade med några tyskar.

8.5. onsdag. Gick till operativa avdelningen. Sedan till staden och skulle köpa en pappask, men fick den gratis. Skrev brev hem. Var med ett paket till posten. På eftermiddagen till Sahlbergs på kaffe och till sjukhuset. Efter klockan till urmakaren. For kl 6 till Helsingfors. Vagnen sönder.

9.5. torsdag. Var och spatserade och köpte Hbl. Var på operativa avdelningen till kl 11. Gick sedan till moster Alina, men hon var ej hemma. Var och såg mig omkring i staden. Hos moster

Sverre Boucht som skyddskårist och en tysk soldat.

på middag. Gick sedan till tåget som stod i hamnen nära saluhallen. Åt kl 7. Sedan på operativa avdelningen.

10.5. fredag. Var och spatserade. På operativa avdelningen till kl 11. Var till första Grenadierregementet. Till operativa avd. kl 2. Karl von Linne kom med passagerare till Vasa. Var på em. till Runar och Rut. Satt där till kl halv 10. Ringde till moster Alina Hertell, fick höra att mamma och pappa skulle komma hit om onsdag.

11.5. lördag. Var till torget och operativa avdelningen kl 9. Gunnar kom med första jägarregementet hit kl.2. Var med honom efter kl 3 hos moster Alina, sedan till moster Selma med Gunnar och moster Alina. Gick till operativa avdelningen kl 8.

12.5. söndag. Var och ringde hem. Talade med pappa och mamma. Var till Brunnsparken. Vi bytte vagn och fick en likadan i stället.

13.5. måndag. Var och ringde hem och fick höra att mamma och pappa skulle komma hit i onsdag. Freppa var bättre. Var till Finlands Bank och växlade till rätta mynt. Skulle med Nordström på levande bilder, men det var stängt.

14.5. tisdag. Var på operativa avdelningen till kl 3. Träffade kaptten von Hertzen. Pappa ringde och frågade huru många band major har på sin mössa. Var med Gunnar till Hagans på middag kl5. Såg på när Sihvo kom till Helsingfors. Var på operativa avd till kl halv 10.

15.5 onsdag. Var till fisktorget, var på fm. till intendenturen i hotell Fennia och fick en lapp att få byta stövlar. Tåget som skulle komma från Vasa var 4 timmar försenat. Tåget kom halv 6. Var först till Heikki Ahlberg sedan till Hertells. Pappa fick frihetskorsets andra klass med svärd och ros. Skaffade värja åt pappa.

16.5. torsdag. Till Ahlberg med pappas värja. Skulle skaffa mig stövlar, men ännu stängt. Var och såg den stora paraden. Till Alina på middag kl 5. Till hotell Fennia med Gunnar kl 8.

17.5. fredag. Var till Ahlbergs. Ut med pappa till privatbanken. Köpte åt mig en ny plånbok. Stabståget flyttades till södra hamnen. Var på em. till intendenturen och bytte åt mig ett par nya stövlar. Var sen hos moster Alina till kl 6. Gick på Svenska Teatern och såg på Regina von Emmertz. Kom hen kl 10. Brandkåren ryckte ut.

18.5 lördag. Var till salutorget, på operativa avdelningen kl 8. Pappa skulle telefona till Gerich, men de var ej hemma. Var med pappa till Hagans. På operativa avd. till kl 4, till moster Alina på middag. Med mamma till stationen. Pappa och mamma for halv 7.

Var med verner Nykvist och såg på Maxim och såg på paraden. Var med honom och drack kaffe. Ut och körde med bil.

19.5. pingstdag, söndag. Var till fisktorget och spatserade. For med Nordström och Pihlström till Drumsö kl 12. Var på operativa avdelningen till kl 6. På kvällen ut med bil. Hade trevligt med Holm.

20.5. måndag. Var och spatserade. Till operativa avdelningen kl 9., där till kl 12. Till Högholmen, kom hem kl 2. Till Alina kl 4 på middag. Kom hem 7. Var och spatserade med Paul Lahtinen.

21.5. tisdag. Var och spatserade till kl 9. Sen till operativa avdelningen till kl 12. Åt middag kl 3 sedan med Heikenskölds saker till konsulatet. Mannerheim begär om avsked. Talade med pappa som sade att jag skulle komma hem några dagar förän skolan slutar. Var på em och spatserade med Pihlström och Lahtinen. Åt plättar hos telefonfröknarna.

22.5. onsdag. Ut och spatserade, köpte en kvart kilo böckling. Var med Nordström och spatserade till Skatudden. Regnade skovvis hela dagen. Var på operativa avdelningen fr 3 till 6.

23.5. torsdag. Ringde hem och talade med pappa och sade att jag skulle komma hem söndag. Fick höra att staben skulle upplösas i morgon. Fotograferade mig i Esplanaden på 2 minuter. Lagade mina kartor i ordning. Gick till moster Alina kl 6.

24.5. fredag. Var och spatserade. Köpte fotografier från paraden. På operativa avdelningen till kl 12. Ut med Gunnar till moster Selma, kom hem halv 3. Packade in alla saker. Tog ut lön. Var på kvällen med Pihlström och Nordström och spatserade.

25.5. lördag. Till operativa avdelningen och tvättade mig. Slutar 25 maj 1918.

Sverres uppgift som ordonans vid Västarmens stab upphörde officiellt genom följande dagor:

Utdrag från *Dagor till Västarmen N: 26, Helsingfors 26 maj 1918.*

Boucht S. Hemförlovas som minderårig.

Underskrives av *Generalmajor Wetzler*

Gustav Geust

Sverre Boucht, (23.4.1903-18.8.1995), blev student 1922 från Vasa Svenska Lyceum, avtjänade sin värnplikt vid Gardesjägarbataljonen i Vasa och Reservofficersskolan 1922-23, avlade högre rättsexamen 1929 och blev vicehäradschef 1932. Domhävande i Alavo domsaga 53, i Närpes domsaga 53-57. Tjänstgjorde under vinter- och fortsättningskriget vid militärstaben i Vasa.

Gustav Geust

Frihetskrigets Södra Traditionsförening rf

Bilder från kransnedläggningen i Lovisa 7.4.2024 till minne av Lovisas befrielse.

B-G Schauman med kransen. Han lade även ned kransen (ensam).

Från vänster; B-G Schauman, Folke Lindborg, Erkki Tuormaa, Håkan Karlsson, Anna-Stina Malm och Jarkko Törmänen.

Från vänster; Jarkko Törmänen, B-G Schauman, en okänd person, Håkan Karlsson, Folke Lindborg, Anna-Stina Malm.

Ove Enqvists anförande i sammandrag på Frihetskrigets Södra Traditionsförenings vårmöte den 11 mars 2024.

Sigurdskåren-Obbnäs-Makilo 1918

Sigurdskårens strider i Kyrkslätt 1918 hör nära ihop med både Edö (Obbnäs) stenbrott, Obbnäs gård och kustfortet Makilo (Mäkiluoto). Då kåren måste retirera från Sigurds drog den sig till stenbrottet i Edö, som låg som granne till Obbnäs gård. Stenbrottets kalla och övergivna baracker fungerade som tillfällig logi för kåren, och kåren beslöt sig för att ta över Makilo, eftersom man visste att där fanns både vapen och matvaror.

Angreppet mot Makilo den 27.2. upptäcktes och misslyckades dessvärre totalt, och kårmedlemmarna måste dra sig tillbaka till stenbrottet, där de kapitulerade till de lokala rödgardisterna klockan 4 på eftermiddagen.

Obbnäs gårds deltagande i striderna kring stenbrottet har inte utretts i detalj. En del av striderna kring stenbrottet fördes i området kring Obbnäs gård. Ägaren av gården, Johan Selim Degerth, deltog i förhandlingarna mellan Sigurdskåren och rödgardisterna. Åtminstone en av Degerths söner var medlem i Sigurdskåren och blev fångslad av rödgardisterna i Svenska reallyceum i Helsingfors så som de övriga kårmedlemmarna. De ryska trupperna lämnade snart Makilo, och fortet överläts till Helsingfors röda garde.

Ove Enqvist

Kasernerna vid stenbrottet där Sigurdskåren var inhyst. (O Enqvist samling)

Gårdens huvudbyggnad kort före striderna. (Ralf Degerths samling)

Mannerheimmiddagen 2024

Traditionsföreningen ordnade Mannerheimmiddagen den 17 maj på Svenska Klubben i Helsingfors.

**I programmet ingick föreläsning av professor Martin Hårdstedt under rubriken: "Mannerheim och den reglerade skulden".
Vid middagen uppträdde sångkören Frihetsbröderna med fyra sånger - Suomis sång, Modersmålets sång, Dåne liksom åskan bröder och Vårt land.
Middagen var den sjunde i ordningen som föreningen ordnat.**

Carl-Johan Hindsberg

Mannerheimmuseets chef Märtha Norrback, professor Martin Hårdstedt och Carl-Johan Hindsberg.

Middagsbordet.

Uppvaktning den 16.5.2024 tillsammans med vår finska broderförening vid de stupade Vita Gardets minnesmärke i Gamla Kyrkans skvär i Helsingfors. Foto: Vesa Määttä

För hundra år sedan:

En två personers revolution vid Tavastehus tull

I slutet av januari 1918 så beslöt tullförvaltaren Kaarlo Johannes Stenroth att följa tjänstemannaförbundets rekommendation och stängde tullkammaren i Tavastehus. Den fanns i samband med hans bostad. Tullvakten Oskar Fredrik Bergman (senare Vuorimies) hörde till Tavastehus revolutionskommité och han var naturligtvis inte av samma åsikt om att upphöra med förtullningarna.

Övertagande av tullkammaren

Den 14:nde februari 1918 sände Tavastehus revolutionskommité till Finlands tullråd i Helsingfors ett brev där de föreslog att en kommissarie skulle tillsättas i tullkammaren. Det självklara förslaget till kommissarie var tullvakten Bergman. Då han fick utnämningen så föreslog han Albert Petäjä till sin medhjälpare, han hade tidigare varit tullvakt i Tavastehus.

Den 20 februari kom Bergman tillsammans med flera rödgardister till Stenroths bostad och meddelade att han var av tullkommittén utnämnd kommissarie. Han krävde att Stenroth och de andra närvarande skulle underskriva en förbindelse att tjäna Folkkommisariatet. Då dessa vägrade, meddelade Bergman att han avskedar dem och tar över packhuset och tullkammaren. Då Stenroth protesterade konstaterade Bergman att han använder då våld varefter Stenroth konstaterade att han viker sig för våldet och överlät kassaskåpet och nyckeln.

Hannes Stenroth

Försök att arresteras Stenroth

Bergman ville inte arbeta i Stenroths bostad så han föreslog för tullrådet att ett av rummen vid packhuset, som låg nära järnvägen, skulle ändras till tullkammare. Detta skulle leda till stora inbesparingar för Tullen när man kunde avsluta hyresbetalningarna till Stenroth. Därtill krävde Bergman, som nu ändrat sitt namn till Vuorimies, av tullrådet att på grund av de kri-

tiska tiderna nu så borde han och Petäjä få handeldvapen för att tullverksamheten under revolutionstiden kunde säkerställas. Under april fick sedan båda av röda gardet militärgevär. Vapnen ökade helt tydligt deras självkänsla som vi snart skall se.

Den 14 april fängslade Bergman och Petäjä tullförvaltaren Stenroth och förde honom till det lokala röda gardets stab. Vuorimies meddelade åt tullförvaltaren att han har en lång resa framför sig. Staben släppte dock honom och det föll inte de revolutionära tullvakterna i smaken. De uppsökte honom igen hemma och förde honom till packhuset. Vuorimies hotade där att slå Stenroths huvud mot stenfoten. Detta hot förverkligades dock inte och Stenroth släpptes fri igen. Han gömde sig sedan för förföljarna.

Även de andra tulltjänstemännen fängslades

De med gevären utrustade båda tullvakterna gjorde en hemundersökning hos tullvakten Castrén.

Då han fängslades, fick han veta att han och förmannen Abrahamsson hade dömts till döden. På grund av sin lungsjukdom lyckades Castrén komma från fängelset till stadens sjukhus men det ville inte Bergman och Petäjä godkänna utan de kom till sjukhuset och krävde att få ta med honom. Detta godkände dock inte personalen.

Röda gardet hade redan släppt Abrahamsson fri flera gånger. Bergman och Petäjä beslöt den 22 april att på eget initiativ leta efter honom. Samma kväll tog de också fast kassören Helmi Huttunen som bodde i sin fars lägenhet på Regeringsgatan 4. Huttunen var förmannen Abrahamssons dotter. Båda fördes till det röda gardets stab vid Finska kasernen. Bergman var den som krävde aresteringen. Han påstod att Abrahamsson hade fungerat som de

ryska gendarmernas hantlangare och dottern beskyllde han som en antirevolutionär saboterare.

Den 24 april hämtade en grupp rödgardister Abrahamsson från fängelset och han fördes med 19 andra fångar bort från staden. Åt fångarna berättade man att man skulle föra dem till fronten för tvångsarbete. Under transporten till Lahtis så avrättade man alla utom en person på en åker vid Parkku hus i Vanaja socken. Där hittade man sedan liken av de avrättade.

Kassören Helmi Huttunen fördes till polisfängelset och sedan till länsfängelset på Tavastehus slott. Där befriades hon av tyskarna då de intog staden fyra dagar senare. Kassören som förlorat sin far i våldsdådet dog ett år senare som 36 åring. Sörjande kvar blev hennes man och en drygt ett år gammal pojke.

Den dagen som Abrahamsson avrättades, flydde Vuorimies och Petäjä mot Lahtis och kastade bort sina gevär. Tyska soldater tog fast dem i Vesala by nära Lahtis och de fick vänta på sin dom i fängsläget i Lahtis.

En förklarande kommentar är att Hannes Stenroth var yngre bror till det självständiga Finlands första utrikesminister, Otto Stenroth. Hannes Stenroth var gift med min farfars fars syster Olla von Bell. Hannes Stenroth blev senare tullföreståndare för tullen i Tammerfors.

Den ursprungliga texten är på finska och skriven av Finska tullen. Översättningen gjord av Anders von Bell. Artikeln fanns i Sukuviesti tidningen 3/2018 och senare i en släkttidning som heter Kivenjuuret. Tillstånd att publicera den har införskaffats.

Anders von Bell

Bilden är tagen från kyrktornet och visar omgivningen med järnvägen där packhuset låg.

Kallelse till höstmöte i Borgå den 5 november 2024

Föreningens stadgeenliga höstmöte hålls på Kulturhuset Grand i Borgå, adr. Biskopsgatan 28, tisdagen den 5 november 2024 kl.18.00.

På höstmötet behandlas följande frågor:

- 1 Mötets öppnande. Val av ordförande och sekreterare för mötet.
- 2 Val av protokolljusterare och rösträknare.
- 3 Konstaterande av laglighet och beslutförhet.
- 4 Godkännande av föredragningslistan.
- 5 Fastställande av medlemsavgift, verksamhetsplan och budget för år 2025.
- 6 Fastställande av antalet styrelsemedlemmar för år 2025.
- 7 Val av styrelsens ordförande och vice ordförande för år 2025.
- 8 Val av medlemmar i styrelsen för år 2025.
- 9 Val av två ordinarie verksamhetsgranskare och två suppleanter för dessa.
- 10 Behandlas övriga i kallelsen eller till styrelsen av medlem minst 7 dagar före mötet skriftligen anmälda ärenden, dock inte i paragraf 23 i föreningslagen nämnda eller liknande ärenden om dessa inte nämnts i möteskallelsen
- 11 Mötets avslutande.

Efter mötet visas några filmer från Frihetskrigets dagar. Sammankomsten avslutas med gemensam måltid på egen bekostnad i restaurangen i bottenvåningen.

Välkomna

Styrelsen

Ett öde vintern 1918

Text: Anders von Bell

Frihetskriget ledde till ett otal tragadier, här skall jag berätta om en av dem. Släkten kom under dessa svåra månader att genomleva två olika händelser med tragiska slut. Jag skall här berätta om det ena som drabbade Carl Joseph von Bell.

Han föddes den 20.5.1894 i Helsingfors, hans far hette Carl Joseph Samuel men använde Sam von Bell och modern Johanna Wilhelmina, född Sjöblom. Fadern Sam var konstnär, han var god vän med Axel Gallen-Kallela och Emil Wikström men hans bana som konstnär, trots att han nog var mycket skicklig målare, den gav inte den försörjning som ett familjeliv krävde. Han målade bl.a flera av de planscher om stenåldern etc som användes i skolorna som undervisningsmaterial under många årtionden. Den ekonomiska situationen ledde sedan till att han omskolade sig till tekniker och tog anställning i Sockenbacka på Semptalins takfiltfabrik. Under en tidigare period hade Sam ett företag i Ryssland, han målade bl.a kyrkliga motiv inne i kyrkor, där hade han flera anställda men kring sekelskiftet flyttade han tillbaka till Finland med familjen. Familjen bestod av 3 barn varav Carl var det förstfödda barnet. Han började sin skolgång i St. Petersburg i den svenska församlingen, St. Katharinas församlings skola där men efter flyttet tillbaks till Finland gick han folkskolans högre klasser i Tammerfors för att sedan gå 5 klasser i Helsingin Suomalainen reaalilyseo i Helsingfors. Men hans håg stod till

Carl Joseph von Bell

jordbruket, han studerade sedan i Lahden Maamieskoulu 1913-14 och flyttade därefter till Mustialan Maanviljelysopisto där han fick avgångsbetyg våren 1917. Under skoltiden praktiserade han delvis på olika handelsträdgårdar och gårdar. Han praktiserade 1915 i Kyrkslätt på Abrams gård. Också en period 1912 arbetade han på ett företag som hette Labor. Efter skolavslutningen i maj 1917 fick han tjänst som arbetsledare på Långstrands gård i Kyrkslätt och flyttade sedan 1.11.1917 till Danskarby gård där han arbetade som förman för kontoret och boskapskötsel.

Före vi går in på detaljer vad som hänt publicerades i flera tidningar, bl.a i HBL och Borg-

åbladet, den 25.5 1918 en efterlysning. Den led enl. följande "Offer för de röda? Den 29 januari begav sig från Helsingfors i avsikt att uppnå därvarande ordningsbataljon i Jalasjärvi, min son, lantbruksteknikern Carl Joseph von Bell, innehavande legimitationspapper till sagda bataljon, genom Kyrkslätt – Mustiala norrut.

Bell är ljuslätt, 24 år gammal och av medellängd samt var iklädd mörkgrå vadmal sportkostym, grå yllesporttröja, skinnmössa och högskafade pjäxor. Tillryggalade färden troligen skidande. Då icke några underrättelser från honom ingått och han icke anlant till bestämmelseorten är det sannolikt att han under färden blivit mördad av de röda. Underrättelser om honom mottages tacksamt av teknikern Sam von Bell adr: Sockenbacka eller Helsingfors, S. Magsinsgatan 6, O. Y. Finska Semptalins A. B: kontor, tel 4423"

I slutet av maj 1918 visste familjen inte ännu det öde som drabbat deras son Carl. Huruvida man sedan fick något svar på denna kan inte sägas med säkerhet men redan den 26.5. 1918 var en dödsannons införd i bl.a Borgåbladet där man meddelar om det tragiska ödet som Carl

råkat ut för. Den 29.5. meddelar man sedan i bl.a HBL att jordfästningen kommer att ske den 1.6.18. i graven å gamla lutherska begravningsplatsen där familjens grav ligger. På basen av detta kan man antaga att någon noterat efterlysningen och meddelat att Carl hade begravts på Lembois (Lempäälä) gravgård. Liket flyttades sedan till Helsingfors och begrovs då på nytt. Efterlysningen fanns i flera tidningar och någon hade ev. utkommit tidigare än 25.5. så troligen hade familjen fått någon upplysning någon dag tidigare.

Sedan under en längre period började händelseföloppet klarna. Flera händelser under färden och tiden han var fängslad är, trots att 2 av förövarna anhölls senare, oklara, men det jag kunnat samla ihop återges här.

Hösten 1917 fick han i uppdrag att bilda en skyddkår i Långvikens område i Kyrkslätt. Tyvärr lyckades han inte med det, han försökte värva medlemmarna i en gymnastikklubb som tydligen då var verksam i området, Långviken låg nära Långstrand gård. Endast ett fåtal ville ansluta sig så Carl konstaterade att en skyddskår inte kan bildas och den 25.1.1918 reste han till Helsingfors och fick där skaffat åt sig en order att ansluta sig till Jalasjärvi ordningstrupp. (Jalasjärven järjestyslipusto). Carls familj bodde då i Sockenbacka i dåvarande Helsingfors, fadern var en aktiv brandkårist och har bland annat skrivit en sång för Sockenbacka FBK. Carl hade också varit aktiv i brandkåren under den tid han var hemma men han var också mycket aktiv i olika ungdomsföreningar och bl.a, åren 1910-12 var han sekre-

terare i en nykterhetsförening och han var också aktiv i Kronohagens Idrottsförening.

Han började resan norrut från Sockenbacka den 29.1.1918. Det framgår inte i pappren jag har haft tillgängliga hur han startade sin resa men senare framgår det att han skidade så jag antar att han inte hade annat sätt att ta sig fram än på skidor. Under resan anslöt sig ett par kamrater. Dessa var Bertil Brutus Lagercrantz, född 1891 och troligen Aatos Arthur Armahin Saarnio, född 1894. Aatos hade en yngre bror Aarni Henrik Ilmari Saarnio som var född 1898. Båda från Wiborg. Tyvärr så från det material jag haft tillgängligt kan jag inte med säkerhet säga vem av bröderna som var med men ett antagande, baserat på åldern, är att det var Aatos. Den 1.2 kom de fram till Somero men här blev de upptäckta och förföljda av de röda. Hannes Stenroth, gift med Sams syster Olla, hade i februari 1918 tillfälle och intervjuade dessa två kamrater och han skrev i ett brev till Andreas von Bell 1920 det han fått reda på av dessa två kamrater. Hannes Stenroth säger i brevet att de fick pass av de röda för resa till Tavastehus. Stenroth var tullförvaltare i Tavastehus så ev. kom han att där representera någon form av myndighet. Lagercrantz orkade inte skida så bra så han och Saarnio klättrade upp i en hög tall där de sedan spenderade natten. De röda märkte inte att två av de förföljda hade klättrat upp i trädet där de sedan då och då hörde skott avlossas. De var övertygade att Carl inte kunnat undkomma och trodde att de röda lyckats få tag på Carl. Lagercrantz och Saarnio tillfångatogs sedan av de röda och fördes till

Tammela, där de sedan frigavs följande dygn.

Carl hade dock, troligen på grund av bra kondition, klarat sig undan förföljarna och kom till Mustiala 3.2 där han vilade i 3 dagar.

I de dokument jag haft att tillgå finns det små kast i datum. Enligt boken Sankarien Muisto fortsatte Carl den 5.2 med en kamrat från Mustiala vidare, kamraten hette Ansa. Då jag letat efter information om denna Ansa hittar jag en person som hette Leonard Kristian Ansa som var född den 18.8. 1897 i Toisvesi by i Virrois (Virrat). Jag har inte lyckats lokalisera någon annan med det namnet som kunde passa in. Enl. den information som jag hittat var han på besök i Mustiala hos släktingar då kriget bröt ut. Efter ett kort besök i Tavastehus som han gjorde skidande återkom han till Mustiala den 3.2.1918. Inte en helt enkel skidfärd, avståndet till Tavastehus från Mustiala uppges vara 60 km. Enligt den uppgift som finns i boken startade Ansa från Mustiala mot norr den 6.2.1918 medan Carl enl. den uppgift som finns i samma bok startade den 5.2 från Mustiala. Men troligen startade de nog samtidigt för separat i boken från 1927 nämns att de lämnade Mustiala tillsammans. Leonard Kristian Ansa dödsdatum i ett släkträd, som jag hittade på nätet, ger dagen för hans död till den 6.2., vilket överensstämmer med den uppgift som står i boken, baserat på detta tror jag att datumet för Carl är felaktigt. De röda lyckades redan ca 14 km från Mustiala skjuta Leonard Kristian Ansa, de träffade honom med 2 skott i magen. Förövarna rånade sedan

honom. I boken står ”rääkättiin ja ryöstettiin”, troligen avled han inte genast av skotten.

Carl lyckades undkomma och fortsatte norrut. Området norr om Mustiala var delvis obekant och Carl kom för långt österut och kom att närma sig Valkeakoski bruk. Tydligt hade Carl följt vägarna på något sätt för enligt texten i brevet av Hannes Stenroth så delade sig vägen ungefär där vid Valkeakoski bruk. Då han inte kände till området hade han tagit fram en karta och då hade en gammal gumma sett detta och anmält till de rödas lokala stab, som låg nära. Carl greps men hur det gick till har inte kunnat utredas. Han transporterades sedan senare till Lembois och man tror att han hölls fängslad i 3 dygn på Lembois station varefter han avrättades. Man kunde sedan senare konstatera att han avrättas med explosiv kula bakom högra örat, troligen den 16.2. Polisen kunde senare gripa två av förövarna och hösten 1921 dömdes de till livstids tukthus och förlorande av sin medborgerliga rättigheter för all framtid. Personerna var Otto Aleksanteri Salonen f. 1895 och Väinö Johannes Hakala f. 1893. Hakala dömdes ytterligare till 1 år tukthus för att ha tagit Carls paletå och bytt den med rysarna. I boken Vuoden 1918 sota Lempäälässä av Ritva Mäkelä så där nämns händelsen enl. ett utlåtande givet av Veikko Vuorinen, som fungerade som stoff för de röda. Hans kommentar lyder ” Pohjoiseen hiihtäen matkalla ollut mies pidätettiin ja tuotiin punakaartin esikuntaan. Tarkoituksena oli lähettää mies Tampereelle. Pari poikaa otti sen kuitenkin vartijoilta ja ampuiivat sen... tai venäläiset kai sen ampuiivat, mutta pojat menivät

Sam och Mimmi med Carl Joseph von Bell

varmistamaan. He jäivät kiinni vasta vuonna 1921, kun olivat jossain iltamapaikalla virolaisen viinan villitsemänä puhuneet siitä, ja saivat elinkautisestuo- mion. Kahdeksan vuotta he olivat linnassa. Jag valde att återge här texten såsom den står, på finska, i boken.

Med och utförde mordet var också ryska soldater som senare försvunnit i okända öden. I förhören framgick att Carl mördades på Lembois kommunalhus gård, varefter hans kläder för-

utom underkläderna tagits och liket hade stoppats i en säck och förts bakom kommunalhuset södra sidas på upplandingsmark och där täckts av snö. Liket hittades först i slutet av mars. Troligen kom man då inte åt att meddela föräldrarna, eventuellt kanske man inte då heller var säker på namnet på den mördade personen. Carl begravdes på Lembois gravgård efter det han hittats. Om tanken var att det skulle vara en temporär grav eller inte, det framgår inte heller någonstans.

I brevet av Hannes Stenroth, som själv råkade ut för problem under kriget, då han arbetade vid tullen i Tavastehus, han skriver att Valkeakoski bruk var en av de värsta platserna. Man kan spekulera att om Carl ev. blivit fasttagen med sina två kamrater efter Somero, månne slutet hade blivit ett annat då hans kamrater släpptes efter bara ett dygn? Det kommer vi aldrig att få veta.

Hannes Stenroths äventyr vid tullen i Tavastehus berättas om i en separat artikel.

Jag tror att den information som finns i boken Sankarien Muisto, den har troligen sammanställts av Andreas von Bell, Sam von Bells äldre bror. Sam von Bell hade avlidit 1920 så troligen tog då brodern över. Nämligen i brevet till Brutus Lagercrantz näm-

ner han att han samlar information för att kunna inkluderas i den minnesskrift som Genealogiska föreningen planerar att ge ut över frihetskrigets offer. Tyvärr står det inte vem som sammanställt och skrivit nekrologerna, endast då namnet H. L. Boström som troligen sammanställt informationen till boken.

Källor:

Sankarien Muisto av H. L. Boström 1927
Brev av Hannes Stenroth 14.12.1920 till Andreas von Bell
Brev av Andreas von Bell till kronofogden Brutus Lagercrantz
Brev av Sam von Bell till hans vän Emil Collin 2.1.1915
Nationalbibliotekets tidningsarkiv
Andreas von Bells släktbok
Anders von Bells fotoarkiv
Internet släktforskningsidor
Vuoden 1918 sota Lempäälässä av Ritva Mäkelä

NYA MEDLEMMAR 2023-2024

Frihetskrigets Södra Traditionsförening r.f.

Olle Antell	Lovisa
Rabbe Dahlqvist	Sjundeå
Henrik Ekberg	Karis
Gun-Britt Karlsson	Helsingfors
Jussi Mendelin	Borgå
Marko Nieminen	Raseborg
Kaj Pettersson	Esbo
Thomas Selenius	Helsingfors
Karl von Smitten	Ekenäs
Rolf Stenberg	Helsingfors
Kai Ström	Ingå
Erik Wallin	Helsingfors
Björn Wasenius	Helsingfors
Peter Ögård	Lovisa

Sextonde maj 2024 i Vasa

Som traditionen kräver samlades medlemmar ur Frihetskrigets Traditionsförening för att minnas och hedra dem som deltog i frihetskampen.

I sitt hälsningstal framhöll ordföranden, att finländarna är ett lyckligt folk: Vi bor i ett fritt, självständigt land. I vår värld är det här ingen självklarhet. Hon betonade, att vi aldrig får glömma dem som med livet som insats kämpade för Finlands frihet: Aktivister, frihetskrigare, jägare och de senare krigens veteraner.

Kvällens festföreläsning hölls av kapt. i res. Rodney Strandvall, som berättade om Artilleriskolan i Jakobstad. Under Frihetskriget hade de batterier som avgick till fronten ofta en avgörande betydelse i striderna.

Pianot ”hade begett sig på irrfärder” varför musiken inskränktes till ”Psalm för de stupade” och ”Vasa marsch”.

Rodney Strandvall berättar om Artilleriskolan i Jakobstad.

Raimo Latvala överrättade Föreningen Jägarbataljon 27:s Traditioner Vasa avdelning rf:s bordsstandard till Gunvor Pått.

En del av deltagarna i den sextonde maj.

Två minnesmärken

Jägarettappstugan på Gloskär

Det finns ett tiotal bevarade jägarettappstugor, de flesta i trakten av Torneå. Dessa användes bl a av de män, som under åren 1915-1917 begav sig från Finland till Sverige för militär utbildning i Lockstedt i Tyskland. Också i den österbottniska skärgården fanns troligen okända fiskestugor/ettappstugor, vilka tjänat som rastplatser för blivande jägare och gömställen för aktivisterna.

Éttappstugan på Gloskär. Foto: Viking Åberg

Den år 1843 byggda jägarettappstugan på Gloskär i Petsmo, Korsholm (vi missade stugans 180-årsdag!) är belägen i skydd av skog. På väggarna inne i stugan finns en hel del inristningar, både läsliga och oläsliga. Tydligt kan man urskilja Peltokangas och Loo. Jägare Oskar

Peltokangas använde stugan bl.a. då han i början av december 1917 återvänt till hemlandet. Både jägare Peltokangas och jägare Evert Arvid Loo stupade vid intagningen av Tammerfors, Peltokangas vid Messukylä och Loo vid Hatanpää. Också en annan Loo med oläsligt förnamn är inristat.

I början av 1990-talet var fiskebastun i mycket dåligt skick. Experter var av den åsikten att det inte lönade sig att sätta den i stånd. År 1996 bekantade sig Sakari Heikkinen från Österbottniska landskapsmuséet med stugan. Han ansåg att det historiska värdet var så stort att stu-

gan måste upprustas. Den tömdes på allt bråte och tegelstenar från den sönderfallna spisen. Man stöttade också takbjälkarna. Efter det stod renoveringsarbetet stilla i fyra års tid. Man sökte en byggmästare, som kunde leda det krävande arbetet. I mars 2001 åtog sig den 80-åriga Lars Berts arbetet.

Arbetet, som övervakades av museiverket, var krävande. Taket och golvet hade fallit samman. Efter mycket letande hittade man i Sundom gamla plankor till golvet. Arbetet utfördes i stort sett som talkoarbete. Soldatgossarna under ledning av Bjarne Hammarström hamrade och spikade, bland annat en stor del av pärttaket förnyades.

Jägarettappstugan invigdes 8.9.2001. Ordförande för JP 27:s Traditioner Ole Fagernäs höll invigningång talet. På stugans vägg fästes em minnesplatta.

Härefter användes stugan i stort

sett som utfärds mål för soldatgossarna. Hösten 2013 konstaterades, att taket igen var illa medfaret. I en storm hade en gran hade fallit över stugan. Nedre kanten av taket hade gått sönder och på grund av den fuktiga skogsmiljön växte det mossa över hela taket.

Frihetskrigets Traditionsförening i Kust-Österbotten som

äger Gloskärsstugan beslöt, att vidta åtgärder. Eftersom stugans väggar var förstärkta beslöts att förse den med ett tak av svart maskinfalsad plåt. Också reglerna för stugans användning förnyades. Frihetskrigets Traditionsförening i Kust-Österbotten rf och Föreningen Jägarbataljon 27:s Traditioner Vasa avdelning rf ansvarar gemensamt för stugans underhåll och användning.

GP

Jägarettappstuga Jääkärietappimaja 1915-1917 Pro Patria

Väggarna visar inskriptioner som gjorts under lång tid.

Minnesmärket i Vassor

Klockan 8 på kvällen den 31 oktober 1917 kastade s/s Equity ankar vid Vesterö, Storsandviken. Fartygets last bestod av 6500 ryska gevär jämte 1850000 patroner, 30 maskingevär (Maxim) och 70000 patroner, varav 30000 i bälten, 500 maskinpistoler med 75000 patroner, 5500 handgranater, 8 motorcyklar, 38 lådor, vilka huvudsakligen innehöll sprängämnen. Sammanlagt vägde lasten 150 ton.

Vid Storsandviken väntade en skara män med bonden Simon Östman i spetsen samt ett antal jägare, bl a Johannes Björkman, Edvard Wik, Jussi Laiti, Viktor Granlund, Konrad Laaksonen och Arne Slör. Tidningsmannen Artturi Leinonen var aktiv i operationerna och fick order direkt av den högsta lokala ledaren assessor Harald Boucht.

På 6 timmar lossades 80 ton av lasten. Därefter återvände fartyget till havs, för att följande natt föra resten av lasten till Tolvmansgrundet i Larsmo skärgård. Förberedda båtlag transporterade lasten till på förhand utsedda platser i Kvevlax, Maxmo, Vörå och Oravais.

Terrängen vid landsättningsplatsen var oländig. Sjövägen mot Vassorfjärden var ett bättre alternativ

Minnesmärket i Vassor över vapentransporterna från Storsandviken till Vörå. Foto: Viking Åberg

Vapentransporten från Västerö till Vassor skedde nattetid under två veckors tid. För att klara den 24 km långa och besvärliga farleden i totalt mörker var två och ibland tre båtar sammankopplade med rep. Den ryska vaktposten på Herrgården i Tottesund kan inte ha varit ovetande om transporterna, men de visste också att aktivisterna var väl beväpnade och föredrog att inte ingripa med de risker det skulle ha medfört. Kartta: MLV Opendata/Viking Åberg

och därför fördes en del av lasten till Bergnässkatan ca en kilometer norr om vägbanken och vidare till Vörå. Vöråbornas insats torde ha uppgått till ca 100 män fördelade på 80-90 hästlag.

Till Vörå transporterades 1500 gevär, 7 maskingevär, ett hundratal pistoler, 1 350 000 patroner samt 250 lådor handgranater.

Till 50-årsminnet av händelserna 1917 tog Rotary- och Lionsklubbarna i Vörå initiativet till ett minnesmärke, vilket avtäcktes den 11 augusti 1968. Stenen med minnesplattan är belägen vid stranden av Bergnässet där vapnen togs i land.

GP

Jägare berättar

Alfred Sippus

Jägarnas hemlängtan och hemfärd

Det är en stor konst att utan misströstan kunna leva ett liv styrt av ett järnhårt reglemente, då man samtidigt känner sig helt övergiven. Många är inte de sammanslutningar, som fått genomleva en tid av så svåra prövningar, grusade förhoppningar, ovisshetens kval och längtan som Kungliga Preussiska Jägarbataljonen 27.

Jägarbataljonen skapades under en tid, då världskrigets utgång var oviss. Man kan därför påstå, att bataljonen föddes i ovisshetens dimmor, att den genomlevde sitt liv i ovisshetens töcken och att framtiden förblev en dimbild under jägarnas tre långa år i Tyskland.

Som känt hade jägarrörelsen inte folkets fulla stöd. En stor del av landets befolkning betraktade jägarna som äventyrslystna bruschuvuden, vilka genom sitt företag kanske drog Finland i fördärvet. De unga aktivisterna med sina djärva frihetsdrömmar skapade jägarrörelsen och jägarna, besjälade av samma dröm, förverkligade aktivisternas plan. Den som ger sig i leken, han skall leken tåla och den som kämpar för något stort, kämpar aldrig förgäves, heter det. Leken fick minsann jägarna pröva på, och att kampen för det stora ej var förgäves, fick de erfaras.

Jägarnas liv i Tyskland kan uppdelas i tre perioder: Livet i Lockstedter Lager, livet vid fronten och hemlängtan med hemfärd efter den ryska revolutionens utbrott. Den sista perioden skildras här.

Herman Alfred Sippus (28.9.1892-10.2.1960)
Hilfsgruppenführer.
Major. Kontorschef
vid Radiator Oy i
Vasa 1945-1957.
Bild: Jägarmatrikel

Med den ryska arméns sammanbrott växte ånyo det så ofta förlorade hoppet. Med spänd uppmärksamhet följdes omvälvningen av Rysslands inre förhållanden. Aldrig hade vi såsom nu längtat hem och hungrat efter nyheter från Finland. Tiden ansågs nu inne att skrida till befrielseåtgärder. Den ur folkets alla skikt rekryterade jägar-

truppen, som vågat och lidit så mycket för sitt lands befrielse ansåg sig nu ha en viss rättighet att vara hemma och ta Finlands öde i sina händer. Och detta så mycket mer som ryktet nådde oss, att man i vårt land börjat fraternisera med de ryska revolutionärerna. Vad denna nyhet verkade beklämmande.

Då man är tvungen att leva i en sådan ovisshet som jägarna, är intet som väntans tider. Rykten cirkulerade, både glädjande och misströstande. Och beroende på ryktets art var det ömsom vår i sinnet och ömsom höst. Än frodades misströstan och än slog hoppet ut i full blom. Ibland hade vi en känsla, att man i Finland glömt oss helt, och att den tyska arméledningen inte visste vad den skulle göra av oss och ändå tyckte vi dock att vi var en stor faktor att räkna med.

En dag i maj det händelserika året 1917 kom underrättelsen om bataljonens snara hemfärd. Vilken glädje. Det sjöngs och hurrades. Följande dag kom kontraorder och hoppets bubbla sprack tvärt. I juni fick bataljonen besök av representanter från Centralkommittén för Finlands frigörelse. Diskussionen gick i höga vågor. Jägarna gjorde krav på en omedelbar militäraktion. Och i juli – du milda elände – spreds ryktet att bataljonen skulle förflyttas till Lockstedter Lager och att de jägare, som önskade, skulle få skaffa sig civilt arbete. Det var så uppmuntrande att modet sjönk ned i stövelskaftet.

Härtill kan framhållas, att dåvarande bataljonskommendören saknade intresse för bataljonens framtid, varför från hans sida ej heller gjordes något. När den avhållne kompanichefen och Finlandsvännen kaptan Ausfeld märkte detta på en rådplägning, tog han hand om bataljonen. Under hans ledning uppgjordes ett utbildningsprogram, baserat sig på specialkurser med beaktande av jägarnas uppgift vid ankomsten till Finland. Han reste med programmet till höga

vederbörande i Berlin, genomdrev sin plan samtidigt som han utverkade löfte om bataljonens hemfärd.

I slutet av juli underrättades bataljonen om att den skulle sändas till Finland och landstiga i Vasa. Kurser skulle dock anordnas först. Med liv och lust ägnade sig nu alla jägare åt utbildningen. Undertecknad befann sig bland de 80 man, som sändes till Polangen för att utbildas i sabotage, pionjärteknisk verksamhet och förbindelsejänst. Kursen skulle räcka två veckor och sedan till Finland.

I Libau rustade man med brinnande iver. Tyska gevär utbyttes mot ryska. Ordinarie tjänstgöringen upphörde. Det blev idel inspektioner och mönstringar. Enligt en plan skulle en första expedition resa till Finland i medlet av augusti, den andra i slutet av månaden och den tredje i början av september samt hela bataljonen några dagar därefter. Hurra! Hej glada jägarliv! Allt tråkigt var glömt. Man gladdes och levde i en underbar stämning.

I medlet av augusti kom igen den stora skrällen. Det klart belysta framtidsmålet tog form av en knappt skönjbar dimbild. Det kom kontraorder om bataljonens resa men inga underrättelser om bataljonens framtida dispositionsmöjligheter. Farväl du vackra saga och välkommen igen du arma värld, varest man en yngling plågar.

Utbildningen och specialkurserna pågick dock. I Polangen hade vi lärt oss allt vad man överhuvudtaget kunde lära oss för vår uppgift. Där började härska

en riktig djävlaranammastämning. Med tyskarnas stora offensiv på nordfronten som ledde till Rigas intagning växte hoppet igen. Så litet behövdes det för de hemlängtande jägarna. Läget för jägarna blev även bättre nu efter det bataljonen i politiskt avseende blivit underställd den tyska generalstabens politiska sektion, som handhade den finländska frågan. I denna sektion fanns varma Finlandsanhängare, vilka inte tänkte så prussiskt kallt som den höga arméledningen, under vilken vi tidigare lytt direkt.

Tiden gick. Tvåveckorskurserna förvandlades till månader. I slutet av oktober meddelades det att resan äntligen skulle bli av. Igen började hoppets sol lysa, men rätt så dunkelt, ty misströstans moln hade lägrat sig alltför tjockt över våra huvuden.

Allt tydde dock på att framtidsmålet närmade sig, ehuru med snigelfart. Tre expeditioner om in alles 38 man skickades till Finland med vapenlasterna. Den ena i slutet av oktober, den andra i medlet av november och den tredje i början av december. Detta var ändå något, som tydde på verksamhet för bataljonens hemfärd.

Den 2 december 1917 kom den fördömda vapenvilan mellan Tyskland och Ryssland. Att denna förorsakade uppehåll i finländarnas verksamhet för hemfärden kan man förstå. Vapenstilleståndsfördraget måste ju strikt följas. Det var väl också därför som den tyska utrikesministern Kuhlman av politiska skäl blev den största orsaken till dröjsmålet med bataljonens hemsändande.

I december skockade sig igen molnen över våra huvuden och jorden blev kvav. Det kom meddelande att de som önskade kunde söka sig civilt arbete i Tyskland intill februari månad. Man hade till och med gått så långt, att man hos preussiska kolonisationsstyrelsen gjort framställning om att jord måtte upplåtas för bildande av en finländsk koloni. Den som efter detta, utan misströstan trodde på bataljonens hemfärd, han kunde konstet att leva.

Vid jultiden 1917 var en stor del av jägarna i civil verksamhet. Huvudkontingenten i Libau väntade likväl otåligt på stunden för hemfärden. Finland hade ju den 6 december förklarat sig självständigt. Varför i Herrans namn fick vi då inte resa hem. Då det revolutionära Ryssland dessutom upptagit på sitt program folkets självbestämmanderätt var ju saken självklar. Så resonerade jägarna.

Då kriget bröt ut i Finland och de finländska representanterna i Berlin anhöll om snabb hjälp av vapen och jägarbataljonens avsändande till Finland, lossade man äntligen på de fjättrar som så länge bundit oss fast vid den tyska armékolossen. I största hast vidtog man nu äntligen alla förberedelser. Oavbruten telegramväxling. Rådpläningar hölls angående sjötekniska frågor med amiralstaben. Finländska ångare sändes till Libau för att avhämta bataljonen. Alla jägare som befann sig i civilarbete i Tyskland återkallades.

I början av februari avreste från Danzig bataljonens förtrupp om 80 man med de till Finland destinerade tre vapentransport-

fartygen, som jämte andra krigsförnödenheter medförde 70.000 gevär. Efter det dessa jägare rest och den ordinarie tjänstgöringen nu för andra gången upphört, levde vi övriga kvarblivande i en ständig resfeber. De som hade pengar och visste sig bliva officerare i finska armén började ekipera sig. I militär-ekiperingsaffärerna steg priserna hastigt. Nu äntligen vågade man tro på framtidsmålet. Det var nu inte längre tungsinta jägare, utan barnsligt glada barn på vilka ögonen strålade av glädje.

Den 9 februari anlände överstelöjtnant Thesleff, som skulle övertaga och föra bataljonen till Finland. Följande dag hade bataljonen sin fjortonde och sista parad. Samma dag spikades bataljonens historiska fana vid stången. En fana som symboliserade Tysklands och Finlands ödesgemenskap med lejonvapnet i dess mitt och tyska örnen i varje hörn.

Den 11 februari anlände ångarna Arcturus och Castor, som skulle föra bataljonen från Libau till det efterlängttade hemlandet. Deras ankomst väckte självfallet stor glädje, inte minst bland de mest misstroagna, som nu fick ett synligt bevis på att stunden för avresan var inne. Samma dag under-tecknade jägarna en förbindelse, enligt vilken de förband sig att tjäna ett år i den armé Finlands regering skulle uppställa. Underligt! Från att just ha varit en stridsenhet i den tyska armén och underställd tyska krigslagar, hade vi plötsligt blivit soldater i den vardande finländska armén i vårt eget lands regerings tjänst. Och just denna dag läste vi i de tyska tidningarna att kriget med Ryssland var avslutat. En ödets

ironi, som vi, så uppfyllda av glädje som vi var, inte hade tid att fästa oss vid.

Den 12 februari utgav överste Thesleff sin första dagorder, enligt vilken jägarbataljon 27 blivit upplöst och jägarna inträtt i finländsk statstjänst. I samma dagorder ingick alla befordringar. Thesleff lät oss samtidigt förstå, att Finlands öde, dess heder och nesa låg i våra händer.

Den 13 februari samlades bataljonen för sista gången på Bayern-kasernens gård, där den officiellt upplöstes. Bataljonens avhållne kommandör kapten Ausfeld uppläste med darrande stämma upplösningsordern. Leverop höjdes för Finland och för Tyskland. Därefter samlades bataljonen till gudstjänst i Treenighetskyrkan, där jägarna avlade trohetseden till Finlands lagliga regering och jägarfanan invigdes.

På aftonen samma dag klädde vi oss i civila kläder. Vapenvilan med Ryssland och den politiska försiktigheten påbjöd hemlighållandet av transportens militära karaktär. Så det kändes underligt. Och på natten marscherade vi i mindre grupper längs avsides belägna gator för att inte väcka uppmärksamhet till de väntande fartygen. Allt skulle ju vara så hemligt, ehuru hela Libaus befolkning visste, vad som var på färde.

Den 14 februari kl. 14.15 ångade de båda fartygen med sin historiskt dyrbara last bort från Libau styrande kurs ut mot havet. Därmed upphörde de finländska jägarnas verksamhet i Tyskland. Äntligen hade uppbrottets timme slagit och äntli-

gen fick vi efter långa år av längtan styra kosan mot hemlandets kära kust. Hän mot vårt eget så länge åtrådda mål gick nu resan. Det var slut med komissluft, slut med det tyska reglementets efterlevnad och slut med all misströstan. Denna bataljon, som fötts i nöd och förtvivlan, som sammansmitts av ett folks ofärd, som hotade det gamla kära fosterlandet.

Hemåt går nu färden, men inte med direkt kurs på Finland, utan mera söderut längs den kurländska och tyska kusten. Hela natten och den följande dagen samma kurs, allt längre bort från hemlandet men dock hemåt. Varför? Därför att till allt det hemlighetsfulla ett krig skall vara omgärdat av, hörde även jägarnas hemliga färd. På havet i den rysk-tyska krigszonen lurade minor på rov. Ryska kanonbåtar gjorde patrullfärder långt ut på Östersjön. Jägarna på de båda fartygen var i detta nu ett alltför viktigt stycke av Finland för att råka i ryssens händer. Därför den stora kringgående rörelsen.

Sedan Danziger-bukten passerats styrde fartygen åt nordväst med kurs ut på Östersjön. Följande natt gled fartygen ut ur tyska territorialområdet. Ljusens släcktes och spänningen steg. Med största hastighet ångade båtar tvärs över Östersjön mot svenska kusten. Plötsligt sågs ljus glimma i natten. Är det vän eller fiende? Tack och lov, det är vänner: två svenska jagare, som skickats emot för att som konvoj eskortera fartygen vidare genom svenska farvatten. Tänk om det varit ett ryskt krigsfartyg och Arcturus med ombord befintliga 1040 jägarna borrhats i sank.

Tyska myndigheternas önskan att jägarna inom tyskt område skulle uppträda i civila kläder hade respekterats. Men nu, när vi kommit så långt att båtarna började arbeta sig fram genom Bottniska vikens is, blev den militära prägeln allt tydligare. En och annan grön jägaruniform började skymta bland civilisterna. De som blivit beforderade till officerare smyckade sig nu med barnslig förtjusning med sina nya värdighetstecken. Det var det stora och nya som fyllde envar med stolta och lyckliga känslor. Man hade inte tjänstgjort i Finlands armé och ändå var man officer i densamma.

I trakten av Landsort mötte oss isen och den svenska konvojen lämnade oss. Fartygen måste nu taga sig fram på egen hand genom det tillfrusna havet. Halvvägs mellan Svartklubb och Öregrund blev det stopp. Isbrytaren Sampo måste inväntas och dagar av otålig väntan följde.

En svensk trådlös radio meddelade oss nyheter från fronten i Finland. På sjunde dagen efter vår avresa från Libau fick fartygen order att fortsätta resan. Sampo skulle möta längre fram. Arcturus började kampen med isen och Castor följde efter. Vid Söderskär gjordes halt, ty där skulle Sampo möta. Väntan blev ej lång. Snart syntes svarta rökmoln höja sig mot den vinterbleka skyn och Sampsos skrov glida fram genom isfältet. Jubel ombord.

Sampo måste nu kola och hela följande dag blev båtar liggande på samma ställe. På kvällen den 23 lättades ankar. Och framåt mot det efter-

längttade målet gick nu färden igen. I Gävle-bukten kastades ånyo ankar. Castor orkade ej med och konvojerades in till Gävle, medan Arcturus väntade. Sampo återvände och färden gick vidare. Våldiga packisband möter. Ismurarna pressar och skruvar mot fartygens skrov. Sampo gör ansats efter ansats assisterad av Arcturus och slutligen efter flere timmars hård kamp är isfästningen genombruten.

Jägarna är otåliga. Längs relingen står de och räknar i meter den snigelsakta framfarten och varje isband som forcerats. Vunnen terräng hade ju blivit ett heligt begrepp i deras utbildning. Ismurarna tycks vara de sista hindren, som fördröjer färden mot målet.

På tionde dagen nås höjden av Härnösand. Förgäves spanar vi efter den finländska kusten, ty allt ännu synes himlavalvet långt i fjärran sänka sig ned till Bottniska vikens isfält. Fartygen tar nu kurs mot nordost i riktning Vasa. Spänningen tilltar. Varje jägare vill vara den första som ser skymten av fosterjorden. Och äntligen ses första fliken av Finland. Norrskärs fyr.

På förmiddagen den 25 februari dyker Vasa skärgård fram. Det är fattiga snöhöljda skär och kobbar, som hälsar jägarna välkomna till fosterjorden. Feststämning ombord. Båtar klär sig i flaggskrud. Jägarfanan svajar på kommandobryggan. Långt borta på det vita isfältet kommer människor emot. Det är anhöriga som av spänning att få se sina egna ej orkat vänta. Hälsningar växlas. Återseendets

Bilden av isbrytaren Sampo och S/S Arcturus finns i Krigsveteranmuseet i Vasa. Under bilden finns texten: "S/S Arcturus assisterad av isbrytaren Sampo anländer till Vasklot 25.2.1918 med huvudtruppen jägare, ca 940 man." En del av jägarna fanns ombord på fraktfartyget Castor som samtidigt anlände till Vasklot.

glädje är stor. Men i många mötandes bröst blir det sorg, ty anförvanten saknas ombord.

Fartygen glider majestätiskt genom istäcket. Vasklot nalkas. På stranden står undrande människor och väntar och flaggor ses svaja mot skyn. För jägarna känns och syns det som om hela världen var dem till mötes. Det känns så underligt och ofattbart att få känna fosterjordens fasta mark under sina fötter.

Vi stiger i land och vi skrattar av glädje. Är vi äntligen hemma eller drömmer vi?

Svårt att tro efter så många besvikelser. Jo, vi är hemma. När jag med övriga jägare vandrar längs Vasklot banken mot Vasa går mina tankar ohjälpligt tillbaka till vårt mödosamma liv i Tyskland. Allt som timat passerar hastigt revy. Jägarlivet föreföll mig nu ha varit en vandring uppför en brant slingrande fjällstig, bestödd av kantiga stenar, taggiga snår och språng över bråddjup. Och nu, hemma med moderjordens fasta mark under mina fötter, kändes det som jag stått uppe på frihetens fjälltopp. Jägarnas mottagande i Vasa var översvallande vänligt och kan ej med tillräck-

ligt många superlativa ord skildras. Följande dag försiggick på Vasa torg jägarbataljonens stora och sista parad. Ett oförglömligt evenemang för vasaborna och jägarna själva.

Med denna dag upphör jägarbataljon 27 att såsom sammansluten enhet existera. Dagen efter skingras jägarna, envar till sina bestämda regementen som skall uppställas. Jägarlivet är slut, men över dess vardande och mödosamma kamp för Finlands frihet kommer minnets sol att lysa i historisk glans.

Frihetskrigarnas gravmärke

en hedersbetygelse till
fosterlandets befriare

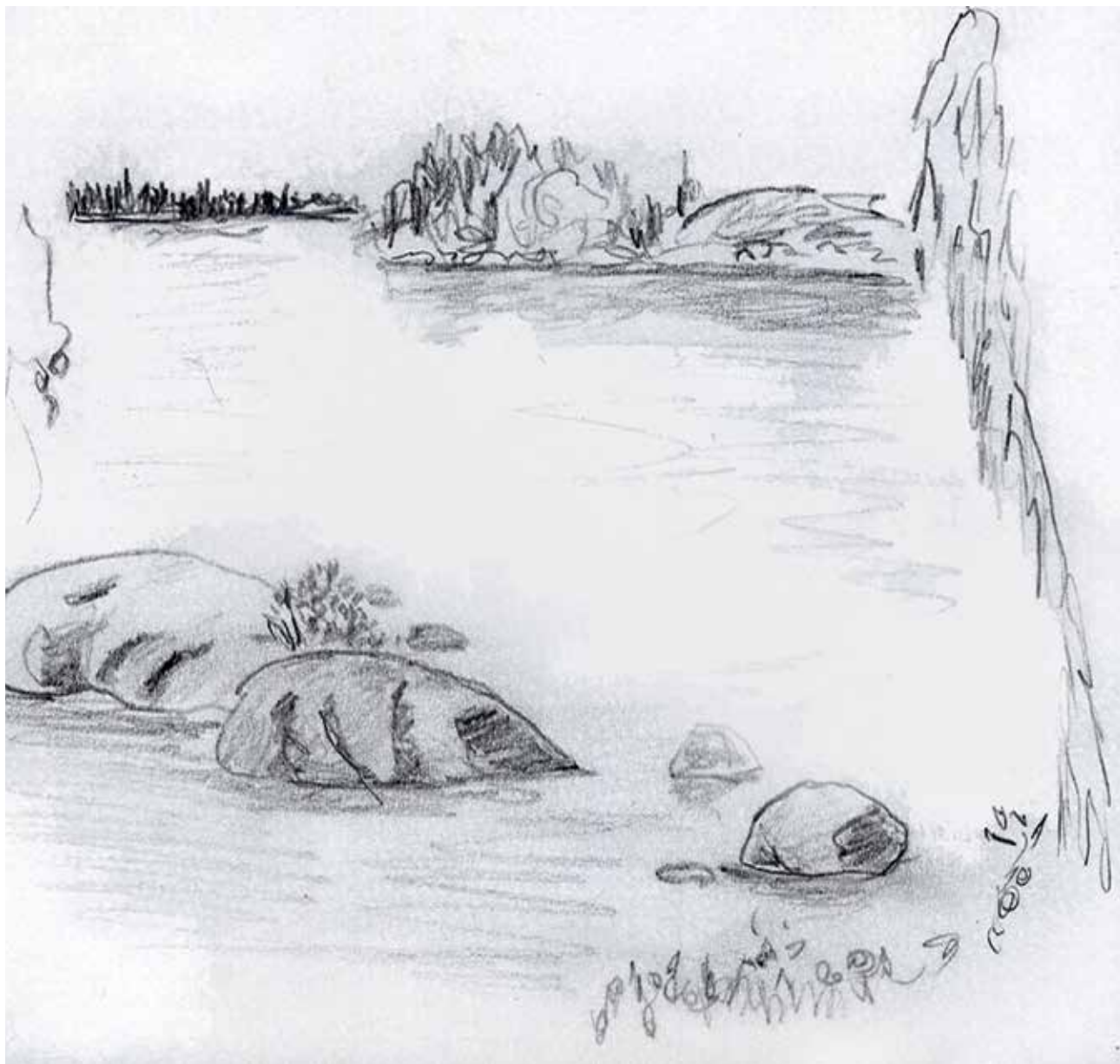
FINLANDS FOLK STÅR I EVIG TACKSAMHETSSKULD TILL DE MÄN OCH KVINNOR SOM 1918 STRED FÖR VÅR FRIHET OCH MED SIN KAMP BEFÄSTE FINLANDS SJÄLVSTÄNDIGHET. DET ÄR EN HEDERSSAK FÖR OSS SOM HAFT FÖRMÅNEN ATT VÄXA UPP I ETT FRITT FOSTERLAND ATT FÖRSE DERAS GRAVVÅRDAR MED FRIHETSKRIGARNAS GRAVMÄRKE.

Gravstensmärket säljs av Frihetskrigets Traditionsförbund, Koulukatu 16 A, 33200 Tammerfors, tel (03) 223 0845.

I Österbotten förmedlas beställningarna av de lokala veteranföreningarna, vilka även ombesörjer fastsättningen av märkena på gravstenarna.

Pris 35 euro + leveranskostnader

*Veteranens läsare tillönskas
en god fortsättning på sommaren!*

Pitkäkatu 28-30 Stora Långgatan, Tammipiha - Ekgården
Puh./ Tel 050 596 4772
Auki - Öppet: 10-18, 10-14
info@vaasanelainkeskus.fi
www.vaasanelainkeskus.fi

